

Він є одним із небагатьох секторів, що продовжує зростати навіть в умовах повномасштабної війни, підтверджуючи свою стратегічну важливість.

Список використаних джерел

1. IT Research Ukraine 2024: Стійкість як нова реальність. *LVIV IT CLUSTER*. URL: <https://itcluster.lviv.ua/projects/it-research-ukraine/#> (дата звернення: 15.06. 2025).
2. Тур О. М., Шабуніна В. В. Сучасні виклики епохи штучного інтелекту. *Інформація та соціум*: збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції (07 червня 2024 р., м. Вінниця). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 131–133.

УДК: 351.746:004.056

*Ірина Тюрменко, д-р іст. наук, професор,
Ярослав Якубчак, здобувач освітнього ступеня «Магістр»
Державний університет «Київський авіаційний інститут», м. Київ*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У тезах здійснено огляд чинного нормативно-правового регулювання електронного документообігу (далі – ЕДО) в Україні: закони, підзаконні акти, стандарти. Проаналізовано ступінь охоплення основних функціональних аспектів та визначено управлінські й практичні виклики впровадження ЕДО у держсекторі та бізнесі. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення правового поля, цифрової трансформації та зміцнення довіри до електронних сервісів.

Ключові слова: електронний документообіг, нормативно-правове регулювання, електронний підпис, інформаційна безпека, цифрова трансформація.

Цифрові трансформації спричинили незворотні зміни в управлінні документальними процесами. Це знайшло відображення в розробленні та введенні в дію нормативно-правової бази, яка регулює електронний документообіг в Україні в установах і організаціях різних форм власності і підпорядкування. Так, Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» не лише надав юридичної сили електронному документу, але й закріпив його легітимне використання в діловодній практиці [1, ст. 8]. Закон «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» закріпив норми Регламенту Європейського парламенту і Ради ЄС, які стосувалися електронної ідентифікації та довірчих послуг для електронних транзакцій, що дозволило запровадити кваліфікований електронний підпис (далі – КЕП), прирівнявши його до власноручного підпису без додаткових умов [2, ст. 18]. Закони України «Про захист інформації в інформаційно-

комунікаційних системах» [3] та «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» [4] передбачили систему заходів, які діють на основі єдиних правил та протоколів обміну даними з метою збереження інформації. Законодавче поле доповнив ряд нормативних документів, таких як «Порядок роботи з електронними документами у діловодстві» [5], затверджений Міністерством юстиції України, та наказ Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» [6]. Окрім цього, діють профільні стандарти (наприклад, ISO/IEC 27001 для систем управління безпекою інформації) і технічні регламенти, які забезпечують єдність підходів до ЕДО.

Розроблення нормативно-правової бази спрягло закріпленню основних функціональних вимог до ЕДО. Так, визначення поняття «оригінал» електронного документа є важливим для організації і функціонування електронного документообігу [1, ст. 7], а відповідність КЕП власноручному підпису гарантує автентичність та цілісність е-документа, а також неможливість відмови від вже підписаного е-документу. Це стосується і копій такого документа, збережених на різних носіях, і його пересилання різним адресатам – кожен із примірників є оригіналом з однаковою юридичною силою.

Вимоги щодо довгострокового зберігання е-документів реалізовано в архівній системі. Так, вже згаданий Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання регламентує процедуру підготовки е-документів до передачі на архівне зберігання (визначено формати постійного і тривалого зберігання для різних видів документів, додавання часових міток тощо) [5]. Зазначені акти разом із Типовою інструкцією з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну закладають основу для розширення поля застосування електронних записів.

Інтеграційна сумісність між системами забезпечується через державні платформи та Application Programming Interface (API). Система «Дія» і державні Цифрові центри взаємодії надають відкриті інтерфейси (API), що дає можливість використовувати е-документи у різних сервісах та зв'язувати реєстри. Проте узгоджені стандарти обміну даними ще не повністю доведено до єдиної практики міжвідомчого обміну в усіх установах і організаціях.

З точки зору інформаційної безпеки, законодавство вимагає захищати е-документи та канали їх обміну. Зокрема, сертифікація системи безпеки «Дії» за міжнародним стандартом SO/IEC 27001:2022 (травень 2024 р.) підтвердила, що ДП «ДІА» є таким засвідчувальним органом, у якому забезпечується захист інформаційних ресурсів та інформації з обмеженим доступом в її інформаційно-комунікаційній системі [7]. На часі подальша сертифікація інших державних електронних ресурсів.

Незважаючи на певні досягнення в частині нормативно-правової бази, Україна стикається з низкою управлінських і операційних викликів. По-перше, окремі галузі регулюються автономними актами, що ускладнює уніфікований підхід до ЕДО. Наслідком є те, що багато організацій використовують «гібридний» документообіг, запроваджуючи ЕДО «точково». Така ситуація є непоодиноким і в державному управлінні, де ЕДО «досі перебуває на стадії впровадження», що переважно стосується цифровізації робочих процесів. Повільне запровадження цифровізації пов'язано з браком жорстких примусів, стандартів, фінансових проблем [8].

Фрагментарність стандартів, відсутність централізованого реєстру рішень ускладнюють інтеграцію різних систем. Багато підрозділів користуються власними програмними комплексами ЕДО, що не завжди сумісні з іншими рішеннями та з держреєстрами. Нестача кваліфікованих кадрів поглиблює гальмування процесів розроблення, супроводження та захисту систем ЕДО. Відсутність швидкісного інтернету та низька цифрова грамотність населення стримують поширення ЕДО. Так, станом на квітень 2024 р. 53 % громадян не мали базового рівня володіння цифровими навичками [9]. Серйозною проблемою є недостатня увага до питання захисту операційних систем та персональних даних. Низка приватних і державних систем досі вразливі до хакерських атак та кібрзагроз.

Без сумніву, перспективи розвитку ЕДО в Україні ускладнюються війною. Але навіть у цих умовах продовжується робота з оновлення та гармонізації національного законодавства зі стандартами ЄС. На порядку денному взаємне визнання українських та європейських кваліфікованих підписів на основі імплементації регламенту eIDAS; створення центрів компетенції з ЕДО в міністерствах з метою підвищення цифрової грамотності працівників; розроблення системи стимулювання підприємств для впровадження ЕДО; розвиток інфраструктури довірчих послуг (кадрові реєстри, криптографічні засоби) для безпечного підписування та зберігання документів. Розвиток «хмарних» сервісів і блокчейн-технологій забезпечать прозорість та автентичність електронних записів. Важливим є посилення інформаційної безпеки шляхом запровадження обов'язкової сертифікації систем ЕДО, аудиту захисту даних та підтримки проєктів кіберзахисту. Законодавчі ініціативи, навчання користувачів, застосування сучасних стандартів дадуть змогу розвинути цифрову економіку та підвищити ефективність державного управління.

Список використаних джерел

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003, поточна редакція від 31.12.2023. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 30.05.2025).

2. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017: поточна редакція. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 30.05.2025).

3. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994, поточна редакція від 20.04.2025. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80/ed20250420#Text> (дата звернення: 29.05.2025).

4. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15.07.2021, поточна редакція від 02.09.2024. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text> (дата звернення: 27.05.2025).

5. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання: Наказ Міністерства юстиції України від 11.11.2014, поточна редакція від 10.05.2025. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#n24> (дата звернення: 27.05.2025).

6. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2016, поточна редакція від 23.12.2023. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-p#Text> (дата звернення: 30.05.2025).

7. ДІЯ – міжнародний сертифікат СУІБ ISO 27001 отримано. *Центральний засвідчувальний орган*. URL: <https://czo.gov.ua/news-details?id=636> (дата звернення: 31.05.2025).

8. Електронний документообіг: реформа має продовжуватися, незважаючи на війну. *Pravo-Justice*. URL: <https://surli.cc/spkpmq> (дата звернення: 31.05.2025).

9. Цифрова безбар'єрність. *Департамент муніципальної безпеки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)*. URL: <https://surli.cc/qocwlf> (дата звернення: 30.05.2025).

УДК: 316.7.100+327.5

Тетяна Щередіна, канд. держ. упр., доцент

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ПАТРІОТИЗМУ В ІДЕЯХ ГЛОБАЛЬНОГО: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У тезах акцентовано увагу на концепції патріотизму в контексті глобального розвитку. Проаналізовано соціологічний вимір тенденцій патріотизму, наголошено щодо їх зростання в періоди загрози національній ідентичності.

Ключові слова: патріотизм, глобалізація, соціологічний вимір.

Глобалізація впливає на держави та нації всього світу. У результаті національна колективна ідентичність людей стає більш незалежною від свого походження через політичний, економічний та культурний вплив глобалізації. Отже,